

A MAGYAR ÍRÓK EGYESÜLETÉNEK FOLYÓIRATA

LYUKAS LÓRA

XXXI. ÉVFOLYAM IX.
2022/9. SZÁM

EL GRECO
A SZÉPMŰVÉSZETI
MÚZEUMBAN

ISTEN
ERŐTERÉBEN
KAMP SALAMON
MEDITÁCIÓJA

A CSÁSZÁRNÉ
SZOLGÁLATÁBAN

NAGY
VÁLTOZÁSOK
IDEJÉN
ÁGH ISTVÁN
VERSEI

El Greco: Szent János (1592-1604)

RÉFI ZSUZSANNA

„Vegyék a bátorságot, olvassák el!”

Marton Éva
Brünnhilde
a Siegfriedben,
San Francisco,
1984

Dr. Marton Zoltán: A Császárné szolgálatában

Különleges kötet készült a közelmúltban, amelyben egy rendhagyó, világviszonylatban elismert és utánozhatatlan pálya háttérébe kapunk betekintést. Emellett megismerjük két kivételes ember majd hat évtizede tartó kapcsolatát. A szerző nemcsak a fellépések, koncertek, lemezfelvételek, szerződések, kollegiális viszonyok titkairól mesél, hanem egy sok mindent kiálló, minden nehézségen átlendülő, múlhatatlan szerelemről: a zene és egymás iránt. Dr. Marton Zoltán *A Császárné szolgálatában* című kötete ötvenkét esztendő naplói alapján számol be teljes őszinteséggel életük történetéről, felesége, Marton Éva karrierjéről, egészen a kezdetektől. A szerzővel Turandotokról, Juditokról, Elektrákról, operai pályázatokról, kommentekről, kritikákról, és arról is beszélgettünk, hogy Marton Évából csak egy van...

– Hogyan lesz egy kiváló sebész főorvosból menedzser? Mikor döntött úgy, hogy nemcsak férjként, hanem impresszárióként is a felesége mellé kell állnia?

– Nem is olyan régen olvastam az Interkoncerttel kapcsolatban Csáttari Bencétől egy cikket, abból idéznék: a hatvanas években „...az impresszáláshoz, ahogy akkoriban a menedzselést hívták, nem sokan könyitottak, hiszen erre nem szakosodott semmiféle iskolai képzés, de abban minden érintett megegyezett, hogy minél előbb meg akarta szedni magát belőle, ebben pedig az állam rossz példával az élen járt.” (2021. január 28., Magyar Nemzet) Ez is a magyarázata annak, hogy miért vettem kézbe már 1963-ban, az elejétől fogva Éva irányítását, mert egy pillanatig sem bíztam bennük. Volt hozzá érzékem, a vagányság pedig a véremben volt, a többi hozzátanultam, és ami elengedhetetlen: láttam a célt! Abban is biztos voltam, hogy Éva képes lesz ezt az utat végigjárni.

– Melyik szerződésre a legbüszkébb?

– Többek között a *Turandot*éra. Még 1981 októberében, a New York-i ME-ben, Az árnyék nélküli asszony egyik próbáján kérdezte Évától Birgit Nilsson, korának legnagyobb Turandotja. „Miért nem énekelisz Turandotot? Neked való a szerep!” – Szinte ugyanabban az időben, Hamburgban megbeszélés volt Peter Mario Katonával, a Hamburgi Állami Operaház művészeti igazgatójával. Sok minden más mellett megkérdezte azt is, hogy Évának nem lenne-e kedve 1983 októberében Turandotot énekelni Hamburgban. A beszélgetés közben mellékesen megemlítette azt is, hogy 1983 júniusában Lorin Maazel karmester szintén szeretne Bécsben egy Turandotot bemutatni, az énekesnő azonban, akit választott, visszaadta a szerepet. Tulajdonképpen még ő is keresi a Turandotját... Huszonnégy óra gondolkodási időt kértem – ez alapszabály volt nálunk –, kocsiba ültem, s amilyen gyorsan csak lehetett, repültem haza. Az egész úton csak az járt a fejemben, hol tudom elkapni Maazelt, akivel Évának már volt szerződése a 1982-es és 1983-as Salzburgi Fesztivál Fideliojára. Otthon azonnal felhívtam Vég Ervin barátunkat, a CBS lemezkiadó alelnökét, és megkérdeztem, hol tudnám most elérni maestro Maazelt. A mindentudó Ervin már mondta is a telefonszámát New Yorkban. Azonnal felhívtam, a vonalban Maazel volt. Rögtön a tárgyra tértem: Éva szabad, és elvállalná 1983 júniusában a Turandot szerepét. Ennek nagyon megörült, és gyors gondolkodású lévén azt mondta, hogy az adminisztráció miatt a legrövidebb időn belül jelentkeznek Bécsből, s természetesen megkapja a top gázsit és mindent, amit csak akar. Az egész beszélgetés nem tartott tíz percre. Negyedóra elteltével csengett a telefon, a bécsi Staatsoper jelentkezett. Még egyszer lefixáltuk a Maestro Maazzal megbeszélteket, és nekem nem maradt más hátra, mint felhívnom Ioan Hollendert, aki a bécsi szerződéseket intézte, hogy a megbeszéltek alapján kösse meg a szerződést a Turandotra. Hosszú hallgatás után csak annyit felelt: „rendben”, és letette a telefont. Felbuzdulásomban még este felhívtam Peter Mario Katonát, és a hamburgi Turandotra is igent mondtam. Ahogy Éva foglalta össze később az akciót: „A két Turandot részedről két óra leforgása alatt elintéződött, de a szülés, az még rám vár.” 1983. június 12-én Bécsben zajlott le Éva Turandot-debütje – óriási sikerrel!

– Felesége hatalmas repertoárjából adódtak önnek is kedvenc operái?

Marton Éva férjével, Marton Zoltánnal egy fogadáson

– 1978. július 27-én volt a második évad *Tannhäuser*-premierje Bayreuthban. A bal oldali középpáholy 1-es széke volt az enyém, mellettem ült a rendező, Götz Friedrich, akivel már ekkor, úgy, ahogy, de szent volt a béke. Ugyanis az első évben, 1977-ben estünk egymásnak, illetve ő nekünk, amikor az első sorozat Tannhäuserre késve érkeztünk meg Bayreuthba... Az akkori, hatalmas siker után egy év elteltével már barátságosabb volt. Előtte édesanyám ült, aki a nyitány alatt könnyes szemmel hátra, rám nézett, emlékezvén az egyetemi éveim alatt szinte naponta lemezzel lejátszott Tannhäuser-nyitányra. A kékszakállú herceg vára és Leonóra-nyitány mellett ez a Wagner-mű volt a kedvencem.

– Akadtak olyan partnerek, akikkel szívesen látta egy színpadon a nejét?

– Mint operaszerető ember szerencsésnek mondhatom magam. Éva pályafutása során nagyon sok kiváló énekessel, karmesterrel, rendezővel találkoztam, és jó néhányukkal nagyon jó, szinte baráti viszonyt áptunk. Sok-sok kiváló előadást láttam velük, és ami a fontos volt ilyenkor, hogy Éva mindig a legjobb teljesítményét tudta nyújtani. Egyet vagy kettőt kiemelni közülük nem tudok, és nem is lenne igazságos a többiekkel szemben.

– A kilencvenes években nemcsak Marton Évát támogatta, hanem itt-hon is vezette egy ideig mint elnök az Interkoncertet, több fiatal művész karrierjét egyengetve.

– Hosszú történet, amelynek a végén az Interkoncert elnöke lettem. Abban az időben módomban állt – miután hosszú ideje nem foglalkoztam vele – ismét megismerni és tanulmányozni a hazai kulturális életet. Alkalmam nyílt felfrissíteni a régi kapcsolatokat és újakat kiépíteni. Sok kiváló munkatársat ismerhettem meg, különösen nagy segítségemre volt az ügyvezető igazgató, Nyikos Pista, akivel nagyon jó munkaviszony és barátság alakult ki. Amikor itthon voltam, rendszeresen jártam operába, színházba, koncertekre, operettetekre. A rendelkezésemre álló külföldi kapcsolatrendszer is megpróbáltam hasznosítani. Meghallgatások keretében hosszú beszélgetéseket folytattam számtalan hazai művésszel,

A Szent István-rend
árvétele, 2016

főleg operaénekesssel. Engem az énekes tudása mellett érdekelt a hazai, családi hátterük, azt is figyeltem, hogy kire lehet hosszabb távon nagyobb terhet rábízni, és igyekeztem nekik külföldi előénekléseket szervezni. Sok esetben nem is az énekléssel volt a probléma, azonban egy sikeres pályát befutni: nagyon-nagyon sok egyéb komponensből is függ. Elnökségem ideje alatt azzal is foglalkoztam, hogy a nejem hazatérését szervezzem. Nagyon jó kapcsolatba kerültem Vámos László rendezővel, akivel szeretttük volna átvenni az Operaház vezetését, természetesen Éva közreműködésével, de váratlan, korai halála ezt megakadályozta. A mi elképzeléseink Évával – kétszer is – kevésnek bizonyultak ebben a megmértetésben, és – jogosan – a nagy tapasztalatú Szinetár Miklós kapta meg az igazgatói széket. Ezt a helyzetünket használta ki okosan Batta András – akihez régi barátság fűzött –, és hívta meg Évát oktatni a Zeneakadémiára. Remek ötlet volt, örömmel elfogadtuk. Így Éva pályafutását méltó módon tudta befejezni, és megszerzett tudását, tapasztalatát az új énekes generáció szolgálatába állíthatta.

– Kiket, milyen előadásokat idéz vissza szívesen erről a hosszú pályáról?

– Hála istennek számos előadást kellene itt felsorolnom. Vegyük csak a *Toscát* Plácido Domingóval Münchenben, Manilában, Buenos Airesben, Houstonban és a MET-ben, vagy Pavarottival a Scalában, Carrerassal Barcelonában, lemezfelvételen, Arragall-lal Marseille-ben, a veronai Arénában vagy Bonisollival, Giacomínival... Akkor hol van még a *Gioconda* Plácidoval a MET-ben és Bécsben, a Turandot Bécsben, Hamburgban, a MET-ben, Chicagóban, San Franciscóban, a Scalában. Vagy az *Elektra* Bécsben, Salzburgban, Barcelonában vagy Londonban Solti mesterrel, a Carnegie Hallban Lorin Maazellel? S nem is említettem még *Az árnyék nélküli asszony* Császárnéját, Kelmefestőnőjét, a *Lohengrin* Elsáját, Ortrudját, a *Tannhäuser* Vénuszát és Elisabethjét, a Brünnhildét, a Leonórákat *A végzet hatalmában*, *A trubadúrban*, *A kékszakállú herceg várának* Juditját... Folytathatnám a sort, de szerintem már ez elég egy érző, operaszerető férjnek, menedzsernek. Kinek, mi a véleménye, nem tudom – és nejem vonatkozásában nem is érdekel – de nyugodt szívvel mondhatom, hogy ő talán minden idők legjobb hazai énekes. A kuriózum kedvéért hivatkoznék egy amerikai operakönyv megállapítására, csatolom is, ebben L. Lehmannal, Melbával és Callással sorolják egy kategóriába.

– Ezekben a sikerszériákban komoly szerepe volt annak a blokkszisztémának, amit kitalált a feleségének. Meséljen erről!

– Éva részére a nyolcvanas évek elejére sikerült fokozatosan elindítanom ezt a metódust, amelyet gyakorlatilag Frankfurtban lestem el. Gerard Mortier építette fel így az operarepertoárját, és ezt ültettem át Évára, a szerződéseket lehetőleg eszerint kötve. A blokkszisztéma

biztosítja az egyenletesen magas szintű teljesítményt és a nyugodt felkészülést a soron következő előadásokra. Nem kell egyik produkcióról a másikra ugrálni összevissza a világban. Ezért egy sorozatban mindig több előadásra lehetett szerződni (például a Giocondával nyolc előadás a MET-ben). Volt ugyanis számos rossz példa előttünk, olyan híres énekes, akit éppen a rendszertelen ide-oda szaladgálás miatt néha inkább csak a neve vitt sikerre... Ezt mi nem engedhettük meg magunknak, és hosszú távon Éva nehéz szerepei miatt is hasznosnak bizonyult.

– Mikor döntött úgy, hogy könyvvé formálja az ötvenkét naplót, amelyet végigjegyzetelt az életük során? Hogyan lehet ezt az együtt töltött, lassan már hat évtizedet elmesélni?

– Sokszor Évával csak egymásra néztünk, és már szemvillanásokból tudtuk, melyik történetre gondol a másik, egyszerre neveltünk fel, s ilyenkor mindig azt mondogattam: „Ha ezt egyszer a klubban elmesélem!” Társaságban is szerettem mindig sztorikat mesélni, gyakran Évával és az életünkkel kapcsolatban. „Ez rendkívül érdekes, igazán megírhatnád” – mondogatták ilyenkor nekem. Addig rágták a fületem, míg egyszer belekezdtem. Aztán már nem volt megállás... Az oldalak csak szaporodtak és szaporodtak. Valamilyen úton-módon az Operaház főigazgatója, Ókovács Szilveszter tudomására jutott az én autodidakta ambícióm, és nem sokat teketóriázott, szerződést küldött mondván, hogy ő kiadja ezt a kötetet. No, ennek már a fele sem tréfa, gondoltam, és kezdtem én is komolyan venni az egészet. 2020. május 4-én Oláh András, az Opera kommunikációs munkatársa jelentkezett: „Múlt héten főigazgató úrtól kaptam két kivonatot naplójából, amit nagy érdeklődéssel és élvezettel olvastam.... A két kivonatot szívesen megosztanánk az Opera Facebook-oldalán, akár heti rendszerességgel jelentkező sorozatot is indíthatunk belőle...” Ezzel Oláh András gondos felügyelete mellett elindult a részletek közzélése. Később a könyv előkészítésének lektori munkáját átvette Karczag Márton, akinek már számos írása és könyve jelent meg. Szegénynek nem volt könnyű élete mellettem, de – határtalan türelmének és hozzáértésnek köszönhetően – nagyon szépen haladtunk lépésről lépésre előre. Már készültünk a könyv megjelenésére, az Opera újraindítására terveztük a dátumot, de privát problémám közbejöttével – drága orvoskollégáimat foglalkoztattam hónapokon keresztül – kénytelenek voltunk mindezt elnapolni. A makacs Szilveszter javaslatára az újabb bemutatót 2023 nyarára, nejem nyolcvanadik születésnapjára tűztük ki. Mindenesetre képtelen vagyok feladni, és bízva áldott kollégáim, drága nejem és a Jóisten segítségével, remélem, hogy addigra be tudom fejezni. Már nincs sok hátra a könyvből.

– Mit gondol, mi fogja a legjobban meglepni az olvasókat?

– Nem hiszem, hogy mindenkinek öröme lesz benne, mert őszinteségem néha elég bántó tud lenni, de megfogadtam, hogy ragaszkodom a valósághoz. Ez nem egy regény lesz, hanem egész egyszerűen az életünk története: olyan életé, amely nem mindenkinek adatik meg, sok-sok örömevel és sajnos bánatával együtt. Mindenesetre a legfontosabb a döntések meghozatalában Éva, a nejem abszolút partner volt, akkor is, amikor egy-egy lépés a kívülállók számára nem mindig tűnhet szimpatikusnak.

– Az Operaház honlapján megjelent néhány részletre milyen visszajelzések érkeztek?

– Tudomásom szerint meglepően jól reagáltak az olvasók, bár lehet, hogy a szokásos pocskék és aljas kommenteket nem közölték velem. Mi hozzászólásokat soha nem olvasunk, Éva régen még a kritikákat sem olvashatta, az csak az én feladatom volt, nekem pedig fát lehet vágni a hátamon...

– Ha elolvassa a saját naplóbejegyzéseit, minden emlék visszatér, vissza tudja idézni az adott napot, az adott premiert, vagy néha ön is rácsodálkozik a leírtakra, hogy mi minden történt?

– A könyv írása során nem mindig voltam könnyű helyzetben. A történetekkel nem is volt bajom, de miután néha csak egy-egy nevet írtam be a naptárba, minden kommentár nélkül, azokat már sok esetben nem sikerült megfejtenem... Pedig akadtak ilyenek szép számmal. Az pedig, hogy mennyi mindent éltünk át, csak most, a naplóm átolvasásakor realizálódott, akkoriban ezt mi nem is éreztük. Mindenesetre nagyon

A kékszakállú herceg vára, plakát, 1978

Marton Éva Tosca
a Scalában, 1980

Marton Zoltán Vámos László rendezővel

Tosca a Scalában Pavarottal

Mindig egy hintában ültünk

A Marton házaspár
az első utazás előtt, 1972

Gioconda
Plácido Domingóval,
1986, Bécs

Manon Lescaut,
Manon, Hamburg, 1979

A kékszakállú herceg vára,
Scala, 1995

szép, izgalmas évtizedek voltak, de erre az életre valóban születni kell, és nagyon akarni kell az egészet végigcsinálni. Éva egyszer így fejezte be az egyik interjút. „Ha a Jóisten azt mondaná, hogy csináljátok ismét végig, azt mondanám, rajta, de csak így, együtt, Zolival, és már indulhat is!”

– Melyek a kedvenc visszaidézett történetek?

– 1978. június 19-én megbeszélés volt Bianca Zedda asszonnyal (Alberto Zedda karmester és zenetudós, művészeti igazgató húga – a szerk.), a milánói Scala művészeti titkárával. Nagy örömmre szolgált, hogy Éva teljesítményét *A trubadúr*ban azzal honorálták, hogy egy premiert ajánlottak fel neki. Még az év novemberében *A kékszakállú herceg vára* Judit szerepére kérték fel. Hogy ki helyett kellett ilyen rövid idő alatt beugrani, azt sejtettem, de természetesen nem kérdeztem. „Énekelte már Juditot?” – nézett rám Zedda asszony. „Igen, ez a szerep nálunk szinte olyan, mint a Himnusz, minden szoprán, mezzo fújja, és Éva novemberben még szabad” – volt a válaszom, és az arcizmom nem rándult. Érdekes, amikor *A trubadúr* került szóba, senki nem kérdezte, hogy Éva énekelte-e már. „Kit kérünk Kékszakállúnak?” – volt a következő kérdése. „Én Melis Györgyöt szeretném, majd beszélek vele, és visszajelzek.” Szeptember elején végleg eldőlt, hogy novemberben a Scalában Éva énekel a Juditot. Ezek után az egyik este, úgy nyolc óra tájban felhívtam Melis Gyurit otthonában. „Gyuri, ráérsz most novemberben?” – kérdeztem. „Miért?” „A Scalában kéne Kékszakállút énekelned.” „Te be vagy rúgva!” – és letette a telefont. Újra felhívtam. „Gyuri, ne tedd le, még nem ittam, de Évával kéne fellépned, mi kérünk téged.” „Az más.” „Gyuri, neked mennyi a gázsid külföldön?” Mondott egy összeget keletnémet márkában. „Az nem lesz jó” – mondtam. „Miért? Túl sok?” „Nem, túl kevés. Kérek neked háromszor ennyit nyugatnémet márkában. Próba október közepétől, négy előadás novemberben. A Scala fog keresni az Interkoncerten keresztül. Öllelek, aludj jól.” „No de ilyet...” – és letette a kagylót. Én természetesen vettem az egészet, és úgy is adtam be Gyurinak, hogy szerintem neki ez olyannak tűnt, mint amikor Hannoverbe hívtam egy előadásra. Mikor együtt szalonnázunk Milánóban – amit ő hozott magával – idögáltunk, beszélgettünk, olyan volt, mintha otthon lettünk volna. Igyekeztem ezzel is elvenni a rá váró nyomás súlyát. Taktikám minden alkalommal bejött. Ez mindig természetes fogás volt részemről, és funkcionált. Ezt nem lehet megmagyarázni.

– A készülő könyv kapcsán többször hangsúlyozza, hogy úgy írja le az eseményeket, ahogy történtek. Meg lehet mutatni mindent, ami egy-egy sikeres előadás, karrier mögött rejlik?

– Nem is olyan régen egy kedves kollégámat – együtt végeztük az egyetemet –, egy híres igazságügyi kórboncnok professzort kerestem telefonon, a titkárnője vette fel. Bemutatkoztam, és mondtam, egy régi barátja vagyok, évfolyamtársa voltam, és szeretnék vele beszélni. „Pillanatnyilag nem elérhető” – mondta röviden a titkárnő és azt hittem, már le akarja tenni a telefont, amikor megkérdezte: „Ha jól értettem, a neve Marton?” „Igen.” „Nem véletlenül a Marton Éva művésznőnek a férje?” „Igen, én vagyok.” „Az más, azonnal kapcsolom a professzor urat.” Hát igen, immár lassan hatvan éve szolgálom őt, a Császárnét! Most vettem a bátorságot, és írok róla, rólunk egy könyvet: *A Császárné szolgálatában*. Segítségemre van az ötvenkét naplóm. Mindent leírok úgy, ahogy volt. Na, azért nem egészen... Ha elkészül majd, és ki is adják, vegyék a bátorságot és olvassák el!

– Mit szól Éva a leírtakhoz? Ő is így emlékszik, vagy most jön rá egy-egy részletre, amiről annak idején nem is tudott?

– A nyolcvanadik születésnapjára készítem. Még egy sort sem látott belőle, talán jobb is, mivel nejem rengeteget olvasott életében több nyelven is, nem hiszem, hogy rajongani fog az irodalmi stílusomért, ha ezt egyáltalán annak lehet nevezni. Igyekeztem lektorom szigorának eleget tenni, de a célom az, hogy átfogó képet adjak arról, ami velünk történt az évek során, és ha minden igaz és megadatik, ez jövőre már kerek közös hatvan esztendőnk lesz.

– Egy interjúban azt nyilatkozta: „Megmondtam Lukács Miklós igaz-

A Marton család a Magyar Állami Operaházban

gató úrnak, hogy én életem végén is egy boldog asszonyt akarok látni, nem egy tönkrement hangú operadívát!”

– Már akkor tudtam, tudtunk nemet mondani. Nem is imádtak érte, de a következetes, célratörő munka meghozta a gyümölcsét. Éva negyvenhárom évnyi, sikerekben gazdag pályafutása után 2011-ben kérésemre még in floribus – ereje teljében – be tudta fejezni az éneklést, és azóta csak a tanításnak szentelni életét.

– A Lukácsnak említett, kitűzött célt sikerült is teljesítenie, de mi minden kellett ehhez?

– A félreértés elkerülése végett szeretném itt tisztázni, hogy külföldön a kezdeti időben nem egyedül, hanem nagyon sok menedzserirodával dolgoztam együtt. Ajánlataikból a legkedvezőbbet és az Évának fontos szerepeket választottam, választottuk ki. Később a menedzserek száma a minimálisra csökkent. Mindenesetre a sok-sok komponens mellett a taktikánk lényege az volt, hogy ezeket a szerepeket a legnagyobb házakban próbálja ki először, ahol minden téren a legjobb körülmények állnak rendelkezésére. Többek között: *Turandot*, *Elektra* – Bécs, *A trubadúr*, *Kékszakállú* – Scala; *Gioconda*, *Lohengrin* (Ortrud), *Salome* – MET; *Tannhäuser* (Vénusz és Erzsébet) – Bayreuth; *Siegfried* és *Az istenek alkonya* (Brünnhilde) – San Francisco; *André Chénier* (Maddalena) – Chicago. A kockázat éppolyan nagy volt, mint a vállalás előnye, hiszen így általában a legjobb kollégák, rendezők, karmesterek, zenekar és a legjobb közönség előtt mutatkozhatott be, Évának „csak” megfelelően kellett énekelnie. „Éva, te mentálisan rendkívül erős vagy, erre vagy programozva, képes vagy minden feladat megoldására” – hallotta tőlem szinte naponta. Egy megmérést valakit célzottan, személyre szabottan felkészíteni és aztán a csatába küldeni – az rendkívül szerteágazó mestermunka. Ezt tanulni nem lehet, erre születni kell. S rá kell érezni, hogy ez a képesség a birtokodban van-e, és az idegeid valóban kötélből vannak-e, a partnered abszolút hisz-e benned és te benne. Ilyen művészszemélyiség valóban nem mindennap adatik, igaz, Évából is csak egy van.

– Mi a legnehezebb abban, ha az ember a világ legjobb szopránjának a férje?

– Az, hogy nem tudom eleget hallgatni... Főleg az élő felvételek a kedvenceim, mert azok nem kozmetikázottak. A Bartók rádióban, Madarász Zsolt *Lemezelő* műsorában 2016 óta hangzott el egy sorozat, *Marton Éva pályafutása live felvételek tükrében*, amelyhez a felvételeket (30CD) és a kísérszövegét magam állítottam össze, aztán a kiváló hungarotonos munkatársak, Dvorák Zsuzsa és Juhász Miklós varázsolták őket fogyaszthatóvá. Rövidesen még a digitalizálásra is sor kerül. Számomra is szép és felemelő utazás volt, megérte a visszaemlékezés a nejem csodálatos pályafutására. Szép munka volt, ezt csinálja utánunk valaki! ♦♦

Marton Éva
Turandot
Bécsben, 1983

Lexikon

MARTON ÉVA FŐBB SZEREPEI

1968 – Rimszkij-Korszakov: Az aranykakas (Semaha királynő) – debütálás a Magyar Állami Operaházban
 1969 – Wagner: A Rajna kincse (Freia) – Magyar Állami Operaház, szerepdebüt
 1969 – Puccini: Manon Lescaut (Manon) – Magyar Állami Operaház, szerepdebüt
 1970 – Puccini: Tosca – Magyar Állami Operaház, szerepdebüt
 1972 – Rossini: Tell Vilmos – Maggio Musicale Fiorentino (Mathilde), szerepdebüt
 1972 – Verdi: Attila (Odabella) – Budapest, Margitsziget
 1973 – Puccini: Tosca – debütálás a bécsi Staatsoperben
 1974 – Verdi: Don Carlos (Elisabetta) – Théâtre de la Monnaie, Brüsszel, szerepdebüt
 1974 – R. Strauss: Az árnyék nélküli asszony (Császárné) – Frankfurt am Main, szerepdebüt
 1974 – Mozart: Don Giovanni (Donna Anna) – debütálás a müncheni Staatsoperben
 1975 – Puccini: Tosca – müncheni Staatsoper (Plácido Domingo, Sherrill Milnes)
 1976 – Wagner: A nürnbergi mesterdalnokok (Éva) debütálás a New York-i Metropolitan Operában
 1977 – Verdi: Aida (Aida) – Théâtre de la Monnaie, Brüsszel, szerepdebüt
 1977/78 – Wagner: Tannhäuser (Erzsébet, Vénusz) – Bayreuthi Ünnepi Játékok
 1978 – Verdi: A trubadúr (Leonora) – debütálás a Milánói Scalában
 1978 – Bartók: A kékszakállú herceg vára (Judit, Melis Györggyel) – Scala, szerepdebüt
 1979 – Wagner: Lohengrin (Elsa) – debütálás a Buenos Aires-i Teatro Colonban
 1979 – Giordano: André Chénier (Maddalena, Plácido Domingóval) – debütálás a Chicagói Operában
 1980 – Richard Strauss: Ariadné Naxosban (Ariadné) – debütálás a Genfi Operában
 1981 – Puccini: Tosca (Luciano Pavarotti) – premier, Milánói Scala
 1981 – Richard Strauss: Az árnyék nélküli asszony (Császárné) – New York-i Met (New York Times: az év énekes)
 1982 – Giordano: Fedora – debütálás a Zürichi Operaházban
 1982 – Beethoven: Fidelio – debütálás a Salzburgi Fesztiválon
 1982 – Ponchielli: Gioconda – New York-i Met (ezért a szerepért és a Tannhäuser Erzsébetéért a New York Times az év művészevé választotta)
 1983 – Verdi: A végzet hatalma (Leonora) – debütálás a barcelonai Gran Teatre del Liceu-ban
 1983 – Puccini: Turandot – bécsi Staatsoper, szerepdebüt
 1983 – Beethoven: Fidelio (Leonora) – New York-i Met
 1984 – Puccini: Tosca – debütálás a houstoni Grand Operában
 1984 – Puccini: Tosca – debütálás a Veronai Arénában (Giacomo Aragall, Ingvar Wixell)
 1984 – Wagner: Siegfried (Brünnhilde) – San Francisco, szerepdebüt
 1984 – Wagner: Lohengrin (Ortrud) (P. Domingo) – New York-i Met, szerepdebüt
 1985 – Wagner: Istenek alkonya (Brünnhilde) – San Francisco, szerepdebüt
 1985 – Puccini: Tosca – Sydney
 1986 – Puccini: Tosca – New York-i Met (Plácido Domingo) (New York Times: az év énekes)
 1987 – Puccini: Turandot – New York-i Met (Plácido Domingo)

1987 – Puccini: Turandot – debütálás a londoni Covent Gardenben
 1988 – Puccini: Turandot – Veronai Aréna
 1988 – Verdi: Trubadúr – New York-i Met (Luciano Pavarotti, Sherrill Milnes)
 1988 – Wagner: Walkűrök (Brünnhilde) – Genfi Opera, szerepdebüt
 1989 – Richard Strauss: Salome – New York-i Met
 1989 – Richard Strauss: Elektra – bécsi Staatsoper, szerepdebüt
 1990 – Richard Strauss: Elektra – Covent Garden (Sir Georg Solti)
 1990 – Richard Strauss: Salome – Tokió, Berlin
 1993 – Erkel: Bánk bán (Gertrúd) – Magyar Állami Operaház
 1995 – Schönberg: Erwartung – debütálás a velencei La Fenicében
 1996 – Mascagni: Parasztbecsület (Santuzza) – Magyar Állami Operaház, bécsi Staatsoper
 1998 – Leoš Janáček: Jenůfa (Templomasszony) – Hamburg, Budapest, Barcelona
 1998 – Wagner: Parsifal (Kundry) – Barcelona, Palau de la Música Catalana, szerepdebüt
 2000 – Wagner: Trisztán és Izolda (Isolde) – hamburgi Staatsoper, szerepdebüt
 2001 – Wagner: Lohengrin (Ortrud) – Los Angeles Opera, debüt Los Angelesben
 2003 – Albeniz: Merlin (Morgan la Fe) – Teatro Real, Madrid, ősbemutató, szerepdebüt
 2006 – Giordano: Fedora – Miskolci Nemzetközi Operafesztivál
 2008 – Richard Strauss: Elektra (Klütaimnézstra) – barcelonai Gran Teatre del Liceu
 2011 – Erkel: Bánk bán (Gertrudis) – ezzel a szereppel fejezi be színpadi pályafutását

DÍJAK, KITÜNTETÉSEK

1979 – Legjobb bemutatkozás a Teatro Colonban, Buenos Aires, Argentina
 1980 – Ezüst Rózsa a Scalában, Milánó, Olaszország
 1981 – Az Év énekes a New York Times szerint, New York-i Met, USA
 1982 – Az Év művésze a New York Times szerint, New York-i Met, USA
 1983 – Az Amerikai Magyar Alapítvány díja, New York, USA
 1984 – Az Orpheus Grosse Lob díja, Berlin, Németország
 1986 – Az Év énekes a New York Times szerint, New York-i Met, USA
 1987 – Kammersaengerin a Bécsi Állami Operaháznál
 1989 – Csillag Aranyban díj, Budapest, Magyarország
 1991 – Bartók-Pásztor-díj, Budapest, Magyarország
 1991 – A Bécsi Állami Operaház örökös tagja, Bécs, Ausztria
 1991 – Mario del Monaco-díj, Fano, Olaszország
 1993 – A Chicagói Lírai Opera John W. Seabury-díja, Chicago, USA
 1994 – A Magyar Köztársaság középkeresztje, Budapest, Magyarország
 1996 – Ferencváros díszpolgára, Budapest, Magyarország
 1997 – Kossuth-díj, Budapest, Magyarország
 1997 – A Magyar Hírnévért Díj, Budapest, Magyarország
 1998 – Inter-Lyra Díj, Budapest, Magyarország
 2001 – A Millennium Health Foundation díja, New York, USA
 2003 – A Magyar Köztársaság középkeresztje a csillaggal, Budapest, Magyarország
 2005 – Múza Díj, Miskolc, Magyarország
 2006 – Persian Golden Lioness díj, Irán
 2008 – Miskolc díszpolgára, Miskolc, Magyarország
 2009 – Pro Cultura Hungarica, Budapest, Magyarország
 2009 – Arany Medallion, a barcelonai Gran Teatre del Liceu kitüntetése, Spanyolország
 2009 – A Szegedi Tudományegyetem díszdoktora
 2010 – ISO d' ORO életműdíj, Graz, Ausztria
 2012 – Corvin-lánc kitüntetés, Budapest, Magyarország
 2012 – A Magyar Művészeti Akadémia rendes tagja
 2013 – Hazám-díj
 2013 – Prima Primissima díj
 2014 – A Nemzet Művésze
 2015 – Budapest díszpolgára
 2016 – Magyar Szent István-rend
 2017 – Józsefváros díszpolgára
 2019 – A Kennedy Center Művészeti Arany Medálja
 2021 – A Kazahsztáni Énekakadémia Arany Medál díja

Összeállította: ifj. Marton Zoltán

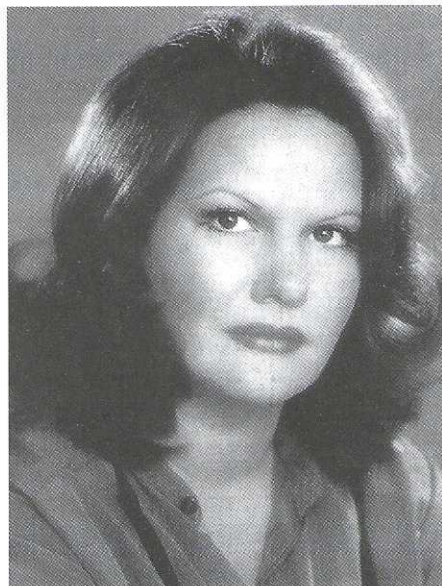
Birgit Nilsson gratuláló sorai,
New York, 1981

Turandot, Metropolitan, 1987

Fedora, Zürich, 1982

Kövi Pali, Éva, Makk Károly, Pusztai Éva
és Zoli New Yorkban

Egy Tosca-előadás után Éva a fiúk gyűrűjében

Marton Éva férjével
Londonban az Elektra
premierje után, 1990

